

Yksin kasvattajana uudessa maassa

Pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien
kasvatukselliset haasteet Suomessa

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen aikuistyö
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Jemina Karppanen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KARPPANEN, JEMINA:

Yksin kasvattajana uudessa maassa
Pakolaistaustaisten
yksinhuoltajaäitien kasvatukselliset
haasteet Suomessa

Sosiaalipedagogisen aikuistyön opinnäytetyö, 33 sivua, 2 liitesivua

Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli asiakaslähtöinen näkökanta siihen millaisia kasvatuksellisia vaikeuksia afganistanilainen yksinhuoltajaäiti kohtaa Suomeen tulon jälkeen ja ennen kaikkea, miten sosiaalialan työntekijä voisi olla paremmin tukemassa tätä kasvatuksellista tehtävää.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen tutkimus, jonka aineiston keräsin teemahaastattelun avulla. Toteutin tutkimuksen Lahden kaupungin maahanmuuttajapalveluille. Keräsin tutkimusaineistoa haastattelemalla viittä syntyperältään afganistanilaista, yksinhuoltajanaista, jotka olivat paenneet Afganistanista Iraniin ja sieltä Suomeen. Aineiston keräsin huhtikuun 2016 aikana. Analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytin aineistolähtöistä sisällön analyysiä ja sen tekniikkana toimi teemoittelu.

Tutkimuksen perusteella joistain kulttuureista tulevien yksinhuoltajaäitien kasvatukselliset haasteet keskittyvät mahdolliseen auktoriteettiongelmaan lasten kasvatuksessa. Lisäksi tutkimuksen avulla saatiin selville, että nämä, pakolaistaustaiset, yksinhuoltajaäidit tarvitsevat arjessa tukea lasten kasvatuksessa ja apua lasten koulutehtävien läpikäymiseen ja tarkastamiseen. Tähän tulisi saada apua, jotta maahanmuuttaja yksinhuoltajaäitien lapset saisivat läksyt tehdyksi ja edistyisivät koulussa.

Tutkimustuloksia voidaan käyttää Lahden maahanmuuttajapalveluiden toiminnan kehittämisessä maahanmuuttaneiden yksinhuoltajaäitien arjen haasteiden tukemiseen.

.

Asiasanat: maahanmuuttajat, pakolainen, kotoutuminen, kasvatus, yksinhuoltajat

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KARPPANEN, JEMINA: Alone educator in a new country
Educational challenges of refugee
single mothers in Finland

Bachelor's Thesis in social pedagogy for work with adult people

33 pages, 2 pages of appendices

Spring 2016

ABSTRACT

The purpose of this study was to get customer-oriented view on what kind of educational difficulties Afghan single mothers face in Finland and above all, what the social worker could do to support better this educational mission.

The study was a qualitative research and the information was collected by using theme interviews. I made a study for Lahti immigrant services. To get research material I interviewed five Afghan single women who are moved from Afganistan to Iran and then they are came to Finland. The material was collected in April 2016. In the method of analysis I used a study material based content analysis and technique in its thematic approach.

Based on the research the educational challenges of refugee mothers focus on an authority problem of raising children. In addition, through this research I discovered that single mothers need help in everyday life going through and checking the children's homework. They should get help that children of the refugee single mothers would get the homework done and cope successfully at school.

The research results can be used to develop the immigrant services in Lahti to support refugee single mothers in everyday challenges.

Key words: immigrant, refugee, integration, education, single parents

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN	3
3	KASVATUS JA VANHEMMUUS	8
3.1	Lasten kasvatusta ja vanhemmuutta muslimikulttuurissa	9
3.1.1	Kasvatustehtävät ja roolit perheessä	10
3.1.2	Kasvatusperiaatteiden ja perheen sisäisten roolien muutos maahanmuuton myötä	11
3.2	Yksinhuoltajuus	12
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus	13
4.2	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	13
4.3	Tutkimuksen analyysi	14
4.4	Pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien haastattelut	15
4.5	Tutkimuksen luotettavuus	15
4.6	Tutkimuksen eettisyys	16
4.7	Tiedonhaun kuvaus	17
4.8	Tiedonantajien valinta ja aineiston keruu	18
5	HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET	19
5.1	Tunteet uuteen maahan ja kulttuuriin muuttamisesta	19
5.2	Eroja kasvatuksessa ja vanhemmuudessa Suomen ja muslimikulttuurin välillä	19
5.3	Kokemuksia kotoutumisesta	21
5.4	Haasteet arjessa lasten kasvatukseen liittyen	22
5.5	Asiat, joihin olisi kaivannut alussa tai kaipaa edelleen lisää apua arjessa	23
6	TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24
7	POHDINTA	28
7.1	Luotettavuuden arviointi	28
	LÄHTEET	31
	LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Tutkimuksellisessa opinnäytetyössäni tutkin pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien lasten kasvatuksen eroavaisuuksia verrattuna suomalaisiin sekä pakolaistaustaisten vaikeuksia Suomessa asuessaan. Opinnäytetyön aihe on lähtöisin Lahden kaupungin maahanmuuttajapalveluilta. Maahanmuuttajapalvelut on oma erikoisyksikkönsä kaupungin sosiaalipalveluissa. Lahden kaupungin maahanmuuttajapalvelut vastaavat yhdessä muiden viranomaisten kanssa kiintiöpakolaisten ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden alkuvaiheen vastaanotosta ja kotouttamispalveluista sekä maahanmuuttajien toimeentulon järjestämisestä. (Päijät-Hämeen maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2010–2015, 16.) Aihe on rajattu yksinhuoltajaäiteihin, sillä maahanmuuttajapalveluille on tullut syksyllä 2015 asiakkaaksi monia yksinhuoltajaäitejä. Nämä naiset ovat joko eronneet miehestään tai ovat menettäneet puolisonsa erinäisistä syistä.

Aihe on hyvin ajankohtainen, koska myös Lahden alueen maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt huomattavasti. Lisäksi pakolaisia ja turvapaikanhakijoita tulee yhä enemmän maailmalla meneillään olevien erilaisten kriisien seurauksena. Maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2013 turvapaikanhakijoita oli Suomessa 3238 ja vuonna 2015 hakemuksia oli tullut yhteensä 32 476. Vuoden 2014 lopussa Lahdessa asui 3925 ulkomaan kansalaista. (Maahanmuuttovirasto 2016; Tilastokeskus 2015). Tämä luku tulee oletettavasti kasvamaan, koska myös Lahden alueelle on saapunut viimeisen vuoden aikana huomattavasti enemmän turvapaikanhakijoita, kuin aikaisemmin. Afganistanilaisia saapui 1034 kiintiöpakolaisena, joka vastaa kaikista kiintiöpakolaisista noin 13 prosenttia ja tämän lisäksi 5214 turvapaikanhakijana, joka vastaa viime vuonna saapuneista turvapaikanhakijoista noin 16 prosenttia. (Migri 2015.) Lyhyesti määriteltynä kiintiöpakolainen tarkoittaa sitä, että valtio ottaa vuosittain vastaan tietyn määrän pakolaisia, jotka valikoidaan suoraan ulkomailta. Turvapaikanhakija taas tarkoittaa sitä, että henkilö hakee turvaa esimerkiksi Suomesta, saapuu itse valtion rajalle ja ilmoittaa tarvitsevansa turvapaikkaa. (Pakolaisneuvonta 2016.)

Opinnäytetyössäni toteutan laadullisen tutkimuksen menetelmin teemahaastattelun, saadakseni aiheesta lisää tietopohjaa opinnäytetyölle. Opinnäytetyön tarkoituksena on asiakaslähtöinen näkökanta siihen millaisia kasvatuksellisia vaikeuksia afganistanilainen yksinhuoltajaäiti kohtaa Suomeen tulon jälkeen ja ennen kaikkea, miten sosiaalialan työntekijä voisi olla paremmin tukemassa tätä kasvatuksellista tehtävää.

Tavoitteena on antaa Lahden maahanmuuttajapalveluiden työntekijöille uusia näkökantoja siihen, kuinka he voisivat sosiaalialan ammattilaisina paremmin tukea pakolaistaustaisia yksinhuoltajaäitejä kasvatuksellisissa eroavaisuuksissa ja mahdollisissa vaikeuksissa täällä Suomessa.

Tutkimuskysymykset, joille etsin opinnäytetyössäni vastausta ovat:

- Minkälaiset ovat pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien kohtaamat haasteet Suomessa?
- Kuinka Lahden maahanmuuttajapalveluiden sosiaaliohjaajat pystyvät työssään tukemaan pakolaistaustaisia yksinhuoltajaäitejä kasvatuksellisten haasteiden keskellä nykyistä paremmin?

2 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan maahanmuuttaja on henkilö, joka on syntynyt ulkomailla, eikä hänellä näin ollen ole Suomen kansalaisuutta. Hän on muuttanut Suomeen ja aikoo asua Suomessa pidempään.

(Tilastokeskus 2016.) Maahanmuuttaja on siis yleiskäsite, jonka alakäsitteitä ovat esimerkiksi paluumuuttaja, pakolainen, kiintiöpakolainen ja turvapaikanhakija. Pakolaistaustaisista puhutaan, kun kyseessä ovat sekä kiintiöpakolaiset että myönteisen oleskeluluvan saaneet, joilla ei ole kaikilla pakolaisstatusta. Opinnäytetyössäni kaikki tutkimuksessa mukana olleet naiset ovat kiintiöpakolaisia. Kiintiöpakolaiset ovat henkilöitä, jotka ovat hakeneet turvapaikkaa omasta maastaan käsin, jossa heillä ei ole turvallista asua ja he ovat saaneet UNHCR:ltä pakolaisaseman.

(Maahanmuuttovirasto 2016.)

Kotoutuminen on maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltä ja kulttuuriaan säilyttäen. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten kotouttamista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. (Laki kotoutumisen edistämisestä 136/2010, 1§.)

Puhuttaessa kotoutumisesta käytetään useita termejä, kuten assimilaatio, integraatio, ja akkulturaatio. Assimilaatio tarkoittaa sitä, että vähemmistö kulttuurin edustaja jättää oman etnisen taustansa ja pyrkii sulautumaan valtaväestöön nopeasti. Integraatio on tila, jossa yksilö arvostaa omaa taustaansa ja samalla toimii vuorovaikutuksessa uudessa yhteiskunnassa. Akkulturaatio tarkoittaa muutosprosessia, joka alkaa yksilöiden ja ryhmien välisissä kohtaamisissa (Shubert 2013, 65.) Parhaimmillaan oma tausta ja kulttuuri-identiteetti toimivat voimavarana uudessa ympäristössä. Integraatio eli kotoutuminen on toivottavin kotoutumisprosessin tapahtumamuoto. Sen vastakohtana on marginalisaatio eli syrjäytyminen. (Berry 2006, 1, 27–40.)

Kotoutumista voidaan tarkastella yksilön, perheen, yhteisön kuin myös yhteiskunnan tasoilla. Kotoutumisella eli integraatiolla tarkoitetaan

prosessia, jolloin maahanmuuttaja tulee osalliseksi uuteen asuinympäristöönsä sosiaalisesti, taloudellisesti ja poliittisesti sekä jolloin maahanmuuttaja osallistuu yhtä aikaa uuteen yhteiskuntaan sekä oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 19.)

Myös yhteiskunnan tulee eritavoin edistää maahanmuuttajien kotoutumista. Tähän kuuluu esimerkiksi se, että pysyvästi Suomeen muuttaneilla maahanmuuttajilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin syntyperäisillä suomalaisilla. Tällä yhteiskunta edistää maahanmuuttajien tasa-arvon toteutumista. (Räty 2002, 134.)

Vuonna 2010 voimaan tullut uusi laki kotoutumisen edistämisestä (136/2010) määrittää eri tahojen velvollisuudet ja tehtävät maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi Työministeriön maahanmuutto-osaston vastuulla on maahanmuuttajien kotoutumisen kehittäminen ja suunnittelu. Käytännön kotouttamisen toteutus on kuntien vastuulla. Jokainen kunta on velvollinen laatimaan kotouttamisohjelman, jossa kunnan käytännön kotouttamistoimet määritellään. (Laki kotoutumisen edistämisestä 136/2010, 3§, 6§, 8§.) Tämä laki velvoittaa kuntia laatimaan kotouttamisohjelman, yhteistyössä muiden kotouttamistoimenpiteitä järjestävien tahojen kanssa. Tärkeinä yhteistyötahoina kunnan eri viranomaisten lisäksi ovat esimerkiksi työvoima- ja elinkeinotoimistot, koulutusorganisaatiot, maahanmuuttajien järjestöt, uskonnolliset yhteisöt, sekä poliisi. (Turtiainen 2013, 192–193.) Kotouttamisohjelmassa olennaisin on kotoutumissuunnitelman tekeminen maahanmuuttajalle. Se on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita hän tarvitsee kielen oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen sekä ylipäätään Suomeen asettumiseen. (Saukkonen 2010, 36.)

Päijät-Hämeen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa vuosille 2016–2020 kotouttamistoimenpiteet ovat jaettu seuraaviin kategorioihin: sosiaali- ja terveydenhuolto, lapset ja nuoret, varhaiskasvatus ja perusopetus, nuorisotyö ja muut kotouttamistoimenpiteet. Ohjelman tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan työllistymismahdollisuutta sekä osallistumista eri tavoin suomalaisen

yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi ohjelman tarkoituksena on tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, kansainvälisyyden ja myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien kesken. (Päijät-Hämeen maahanmuuttopoliittinen ohjelma vuosille 2016–2020, 7.)

Sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan on vain yksi osa maahanmuuttajan elämää. Hänen siteensä entiseen elämäänsä ei katkea muuton ja uuteen ympäristöön tutustumisen myötä. Sopeutuminen suomalaisten joukkoon ei tapahdu hetkessä, vaan maahanmuuttaja sopeutuu yleensä omaan vähemmistöryhmäänsä ja vähitellen tätä kautta osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Maahanmuuttaja elää tavallaan kolmessa eri maailmassa yhtä aikaa, maailmoilla tarkoitetaan hänen kotimaataan, suomalaista yhteiskuntaa sekä omaa vähemmistöryhmää Suomessa. (Räty 2002, 108–109.) Kotoutuminen on hyvin laaja-alainen prosessi, koska sen lähtökohdat ihmisillä voi olla hyvin erilaiset. Toinen on muuttanut maahan työn takia ja voi pärjätä hyvin ainoastaan englannin kielellä, toinen ääripää on taas sotaa karkuun lähtenyt yksinhuoltajaäiti, joka ei osaa lukea tai kirjoittaa edes omalla äidinkielellään Suomeen muuttaessaan. Maahanmuuttajan hyvinvointiin vaikuttaa kaikissa tapauksissa suuresti se miten hyvin hän löytää tasapainon oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin kanssa. (Scubert 2013, 63–67.)

Maahanmuuttajien kotoutumis- ja sopeutumisprosessiin vaikuttavat monet tekijät, joista yksi on sukupuoli. Maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot ovat usein sukupuolittuneita. Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajanaisten sosiaalisten verkostojen merkitystä on Suomessa tutkittu hyvin vähän. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 24–25.) Kotoutumiseen heikentävästi saattaa vaikuttaa esimerkiksi erilainen sää Suomessa, kuin kotimaassa, asumispaikka ja kielitaidottomuus. (Pietilä 2010, 32.)

Kun maahanmuuttajilla jää kotimaa taakse, ja usein myös paljon sukulaisia, ikävästä tulee osa arkea. Erityisesti moni nainen kaippaa kotimaansa lähiyhteisöä. Perheen iloja ja suruja joudutaan usein seuraamaan sivusta, vaikka maahanmuuttajat pitäisivätkin sukulaisiinsa

paljon yhteyttä. Tämän takia yhteydenpito saattaa tuntua raskaalta. (Räty 2002, 110–113.)

Perheiden kotoutumista tarkasteltaessa on otettava huomioon perhekäsityksien erot eri kulttuureissa. Joillekin perhe on ennen kaikkea ydinperhe, eli siihen ajatellaan kuuluvan kaksi sukupolvea, vanhemmat ja lapset. Yksiselitteistä yleistystä maahanmuuttajien laajasta perhekäsityksestä ei voi tehdä. Läheisten perhesuhteiden korostuminen sukulaisiin on usein piirre joka erottaa maahanmuuttajat suomalaisista. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 220.)

Maahanmuuton ilmiöihin kuuluu myös perhekokonaisuuden hajoaminen muuton seurauksena, jolloin osa perheenjäsenistä muuttaa, muut perheenjäsenet asuvat toisaalla (Säävälä 2013, 102- 104).

Maahanmuuttajien perheverkoston monipaikkaista elämää kutsutaan perhesiteiden ylijärjestykseksi. Apuna yhteydenpidossa perheeseen ja sukulaisiin toimii teknologia, usein tietokoneen kautta kuvapuhelut Skypen avulla. Perhekäsitykset ja käytännöt muuttuvat muuton paineissa. Muuttoliike epävakauttaa perheen, suvun ja kotitalouden käsitteet. Perhe ei pysy samana muutto- ja sopeutumisprosessin edetessä. Perhe vaikuttaa muuttoon, mutta myös muutto vaikuttaa perheeseen. Monet muuttaneet ovat lähtömaissaan tottuneet hyvin erilaiseen perhe-elämään kuin Suomessa on totuttu. Tällä erolla on omat vaikutuksensa integroitumiseen sekä identiteettien muodostumiseen. Maahanmuuttaja saattaa joutua luomaan itsestään uuden kuvan perheen, yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. (Säävälä 2013, 114–115.)

Muutto maasta toiseen vaikuttaa koko perheeseen ja perheenjäsenten välisiin suhteisiin, ei ainoastaan yksilöön. Perhesuhteiden uudelleen arvioinnin lisäksi myös suhde lähtömaahan jääneisiin perheenjäseniin ja sukulaisiin muuttuu. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 218.) Uusi elämä individualismia ja oikeuksia korostavassa hyvinvointivaltiossa pakottaa sukukeskeisiin toimintaperiaatteisiin ja velvoitteita korostavaan ajattelutapaan kasvaneet ihmiset muokkaamaan perhesuhteitaan. Esimerkiksi monelle maahanmuuttajalle lähtömaassa itsestään selvänä

ollut suvun apu ja tuki arjessa, kuten lastenhoidossa ja kasvatuksessa vähenee muuton jälkeen. (Säävälä 2013,118–119.)

Keskeinen asia perheen sisäisessä kotoutumisessa on eritahtinen kotoutuminen eli akkulturaatio. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapset ja nuoret sopeutuvat elämänvaiheensa vuoksi vanhempiaan nopeammin uuden maan oloihin. Lapset ja nuoret oppivat usein arkikieltä nopeammin kuin vanhemmat, saavat paikallisia ystäviä ja omaksuvat uusia arvoja, ajattelutapoja ja käytäntöjä. (Säävälä 2013, 117–118.)

3 KASVATUS JA VANHEMMUUS

Vanhemmuutta voidaan sanoa elämän tärkeimmäksi tehtäväksi. Vanhemmuus on ainutlaatuinen ja merkityksellinen ihmissuhde, joka vallitsee kahden eri sukupolvea edustavan ihmisen välillä. (Laakkonen 2010, 16.) Vanhemmuudessa yhdistyvät kolme eri ihmissuhdekokemusta, jotka ovat 1) oma lapsuus ja kokemukset omista vanhemmista, 2) tämänhetkinen vanhemmuus sekä 3) tulevaisuuteen suuntautuva kiintymyssuhde omaan lapseen. Vanhemmuus on aina aikaan ja paikkaan sidottu, ympäröivästä todellisuudesta riippuvainen sosiaalisesti rakentunut kulttuurinen ilmiö, joka rakentuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Se on kuitenkin ainutlaatuista ja ainutkertaista. Vanhemmuus on koko elämän pituinen tehtävä. Se alkaa lapsen syntymästä ja kehittyy vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Ilman lapsen syntymää, ei ole vanhemmuutta. Se ei tule koskaan valmiiksi, vaan vanhemmat kasvavat ja kehittyvät vanhempina läpi koko elämän. (Rautio 2014, 6.)

Kasvatusta on vaikea määritellä yksiselitteisesti. Se on käsitteenä monimuotoinen ja lisäksi vahvasti sidoksissa kulttuurin, yhteiskunnan ja yhteisön arvoihin ja normeihin. Usein kasvatusta kuvaillaan tavoitteelliseksi toiminnaksi, jonka päämääränä on kasvatettavan persoonallisuuden ja valmiuksien kehittäminen tai yhteisöön sopeutuminen ja jolla edistetään erilaisia prosesseja, kuten sivistystä, kasvua ja oppimista. Kasvatuksen ymmärretään myös olevan vuorovaikutusta kasvatettavan ja kasvattajan välillä. (Laakkonen 2010, 23; Raudaskoski 2013, 1.)

Kasvatus on prosessi, jossa yhteiskunnassa syntynyttä ja syntyvää kulttuuriperintöä siirretään uusille sukupolville. Kasvatuskulttuuri vaikuttaa myös lapsen persoonallisuuteen vaimentaen tai vahvistaen tiettyjä persoonallisuuden piirteitä. (Jomppanen 2008, 9-10.) Kasvatukseen kuuluvat kasvatustehtävät sekä kasvatusvastuu jakautuvat eri tavoin eri kulttuureissa vanhempien, yhteiskunnallisten kasvattajien ja jopa suvun kesken. Myös kasvatustyylit vaihtelevat kulttuureittain. (Laakkonen 2010, 27; Jomppanen 2008,10.)

3.1 Lasten kasvatusta ja vanhemmuus muslimikulttuurissa

Kasvatuksella ja vanhemmuudella muslimikulttuurissa tarkoitan lasten kasvatusta, johon vaikuttaa Islam uskonto. Tässä kappaleessa tarkastelen muslimikulttuurin kasvatusta ja vanhemmuutta ja niihin liittyviä erityispiirteitä.

Kaikkien ihmisten kulttuuri perustuu jonkinlaiseen arvo- ja käsitejärjestelmään. Se vaikuttaa heidän käyttäytymiseen. Muslimikulttuurissa Islam säätelee käytännössä muslimin koko elämää. Islam tarkoittaa sekä uskontoa että elämäntapaa. (Jomppanen 2008, 17.)

Islamusko velvoittaa muslimivanhempia opettamaan lapsilleen uskontoaan vähitellen niin, että lapset viimeistään aikuistuttuaan omaksuvat uskontonsa velvoitteet, kuten uskontunnustuksen lausumisen, rukoilemisen, paastoamisen, almuverojen maksamisen ja kerran elämässä tehtävän pyhiinvaelluksen. Vanhempien tulisi olla esikuvia lapsilleen. Heidän on esimerkiksi rukoiltava lastensa nähden, jotta nämä seuraisivat vanhempiensa esimerkkiä. (Muhammed 2011, 162–163.)

Muslimikulttuurissa yhteiskunta rakentuu kollektiiviselle ajattelulle. Se tarkoittaa, että muslimi on riippuvainen perheestä tai suvusta. Suku pitää yhtä, toisia autetaan monella tavalla, kuten taloudellisesti, käytännöllisesti ja emotionaalisesti. Kollektiivisessä kulttuurissa yhteisössä on sosiaalinen kontrolli. Yksilöt tarkastelevat toistensa käytöstä. Jos yksilö tekee jotain väärin, hän tuntee häpeää muiden yhteisön jäsenten edessä. (Jomppanen 2008, 27.)

Muslimikulttuurissa lapset opetetaan noudattamaan muslimikulttuurin säästöksiä pienestä pitäen. Opetettavia kulttuurillisia asioita on esimerkiksi sukupuolten välinen segregaatio, eli mies ja nainen eivät saisi puhua keskenään, mikäli eivät tunne toisiaan. Sukupuolten välinen segregaatio tulee esille esimerkiksi myös pukeutumisessa. Useat musliminaiset ajattelevat, että hunttu ja peittävä pukeutuminen pitävät heidät turvassa miesten katseilta. Naisten sopiva pukeutuminen julkisesti on monissa maissa, kuten Iranissa, määritelty myös laissa. Suomessa asuvat

musliminaiset pukeutuvat joko vapaammin länsimaisen pukeutumistyylin mukaan tai ovat hunnuttautuneita. (Jomppanen 2008, 28.)

Tärkeänä kasvatuksessa pidetään hyvien tapojen opettamista lapsille. Lapsia kasvatetaan selkeiden roolimallien mukaan. Tytöistä kasvatetaan empaattisia ja hoivaavia ja pojista taas vahvoja johtajia. Lasten uskonnollisen kasvatuksen pitäisi alkaa seitsemän vuoden iässä. Vanhemmat opettajat lapsilleen uskonnollisia tapoja ja tärkeänä nähdään lapsen kasvattaminen islamin tapoihin. (Jomppanen 2008, 32.)

3.1.1 Kasvatustehtävät ja roolit perheessä

Kasvatustehtävät voidaan karkeasti jaotella lapsen hoitoon ja lapsen ohjaamiseen. Lapsen hoitoon kuuluu jokapäiväisiä asioista, kuten ruoasta, hygieniasta, terveydestä, sekä vaatehuollosta huolehtiminen ja näiden lisäksi lapsen tunne-elämän tukeminen. Lapsen ohjaamiseen taas sisältyy neuvojen, ohjeiden ja käskyjen antaminen, sekä sääntöjen ja rajojen asettaminen. (Hirsjärvi & Laurinen 2004, 16.)

Vanhemmat näyttävät omalla käyttäytymisellään esimerkkiä siitä, miten eletään, miten vastoinkäymisiä kohdataan tai ratkaistaan oikean ja väärän kysymykset. Tärkeää olisi, että vanhemman puheet ja hänen antamansa malli olisivat samansuuntaiset. (Laakkonen 2010, 20.)

Muslimikulttuurissa miehiä pidetään rationaalisina kun taas naisia tunteellisina. Tämän eron takia naiselle ja miehelle on annettu erilaisia tehtäviä perheessä. (Jomppanen 2008, 30.) Mies on perheenpää ja toimii elättäjänä, kun taas naisen tehtävä on hoitaa lapsia ja hänen on toteltava miestänsä kaikissa lainmukaisissa vaatimuksissa (Hämeen-Anttila 2004, 167). Muslimikulttuurissa yleinen ajattelutapa on, että nainen on nainen vasta tultuaan äidiksi. Äitiys antaa arvokkuutta. (Kouros & Villa 2004, 168.)

Muslimikulttuurissa lasten kasvatuksessa lapsen asemaan vaikuttavat tietyt periaatteet: Lapsi ei saa vahingoittaa vanhempiaan, vanhemmat eivät saa vahingoittaa tai laiminlyödä lapsiaan ja lapset ovat ilonaihe, vanhempien ylpeydenaihe. Kuitenkin on normaalia että lasta saa löydä

kasvatustarkoituksessa, mikäli lapsi on ollut tottelematon. (Jomppanen 2008, 32; Bergnehr 2016, 30.) Lasten tehtävä on totella ja kunnioittaa vanhempiaan. Kollektiivisessa kulttuurissa, kuten muslimikulttuurissa poikien tehtävä on suojella sisarten ja äidin mainetta ja kunniaa. (Jomppanen 2008, 32.)

Suomalaisessa kulttuurissa lasten hoidosta ja kasvatuksesta huolehtivat äiti ja isä yhdessä. Muslimikulttuurissa taas lastenhoidosta ja kasvatuksesta huolehtivat lapsen äiti ja suvun naiset. Isovanhempien ja varsinkin mummon rooli on tärkeä osana perhettä ja lasten kasvatusta. Mummoa lasten hoitajana on pidetty itsestäänselvyytenä ja usein myös lastenlasten suhde isoäitiin on muodostunut läheiseksi. Isovanhempien asuessa toisessa maassa kuin muu perhe näitä käytäntöjä joudutaan arvioimaan uudelleen. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 221.)

3.1.2 Kasvatusperiaatteiden ja perheen sisäisten roolien muutos maahanmuuton myötä

Vanhemmuus ja kasvatusperiaatteet muuttuvat uudessa kulttuurissa. Erilaiset kasvatuskulttuurit kohtaavat esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa. Muutokset asettavat perheille haasteita ja vastuuta. Maahanmuuttajien käsitykset lasten ja vanhempien välisistä suhteista, vastuusta ja työnjaosta saattavat poiketa kantaväestöstä. (Anttila & Rantala 2006, 10.)

Maahanmuuton myötä myös perheen sisäiset roolit voivat muuttua. Suomessa vallitseva individualistinen perhemalli vaikuttaa maahanmuuttajien perheenjäsenten välisiin suhteisiin. Suomessa naista rohkaistaan opiskelemaan tai työelämään. Suomalaiset nuoret elävät usein vapaasti ja itsenäisesti, jota maahanmuuttajaperheen nuoret saattavat myös haluta kokeilla. Tämä voi horjuttaa maahanmuuttajaperheen vanhempien auktoriteettiasemaa. Vanhempien auktoriteettiasemaa horjuttaa lisäksi se, että perheen nuorimmat oppivat suomenkielen ja kulttuurin yleensä nopeammin, eli kotoutuminen saattaa olla eriaikaista. Tästä syystä lapset saattavat joutua olemaan

vanhempiensa tulkkeina, mikä saattaa vaikuttaa perheen sisäiseen toimintaan. (Räty 2002, 113.)

3.2 Yksinhuoltajuus

Lähes viidesosa Suomessa asuvista musliminaisista ovat tutkimusten mukaan yksinhuoltajia. Yleisimmät syyt yksinhuoltajuudelle ovat miehen kuolema tai miehen laiminlyönti perhettään kohtaan, joka on johtanut avioeroon. (Mohammed 2011, 165.) Muslimimaissa avioliiton päättyminen avioeroon on harvinaisempaa kuin Suomessa tai muissa länsimaissa. Muslimikulttuurissa on ominaista että avioerossa lapset jäävät automaattisesti miehen huostaan, sillä lapset kuuluvat miehen sukuun. Tämä osittain selittää avioerojen harvinaisuuden. (Räty 2002, 73.)

Yksinhuoltajaperheiden määrä Suomessa asuvien maahanmuuttajien keskuudessa on noin 20 %, joka on sama määrä kuin väestöllä keskimäärin. Maahanmuuttajien yksinhuoltajuutta ei ole Suomessa järjestelmällisesti tutkittu, joten tilanteelle ei voi antaa mitään yhtä selitystä. Mahdollisia selityksiä ovat erilaiset parisuhdeperinteet, eli eroaminen on sosiaalisesti hyväksytympää joissakin ryhmissä kuin toisissa, ulkomailla asuva puoliso, moniavioisuus, sosiaaliturkisäännösten kiertäminen ja ryhmien eriaikaiset kotoutumisprosessit. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 27, 56.)

Laajan perhekäsityksen yhteiskunnasta tulevalla yksinhuoltajaäidillä voi elämästä puuttua usein Suomessa toisten antama tuki. Oman äidin, naispuolisten sukulaisten tai ystävien puuttuessa yksinhuoltajaäiti on usein yksin vastuussa lasten ja kodin hoidosta. Maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muodostavat tärkeän osan maahanmuuttajan selviytymisestä uudessa maassa ja kulttuurissa. Yksinhuoltajille maahanmuuttoviranomaisten tuen merkitys on erityisen tärkeä. (Anttila & Rantala 2006, 10; Säävälä 2013, 116.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, jolla pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ymmärtämään kohdetta. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimyksenä paljastaa tai löytää tosiasioita sen sijaan, että jo olemassa olevia tietoja todennettaisiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara. 2007,157; Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2010, 160.)

Tutkimuksessa toteutan teemahaastattelun, jolla pyrin saamaan haastateltavilta mahdollisimman paljon ja laajasti uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Tutkimuksessa pyrin saamaan selville todelliseen elämään pohjautuvaa tietoa maahanmuuttaja yksinhuoltajaäitien kohtaamista haasteista Suomessa.

4.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Teemahaastattelu on yksi laadullisessa tutkimuksessa käytettävissä olevista tutkimusmenetelmistä. Sille ominaista on, että haastattelu etenee joustavasti ennalta suunniteltujen teemojen mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että teemahaastattelu ei etene yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoilujen kysymysten avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastattelun ominaispiirteitä ovat esimerkiksi avoimet kysymykset ja se, että siinä haastatellaan valittuja yksilöitä (Tilastokeskus 2016) sekä se, että aineisto kerätään luonnollisissa tilanteissa, kuten haastateltavan kotona. (Hirsijärvi ym. 2007,160). Opinnäytetyössäni käytän menetelmänä teemahaastattelua, jotta saan haastateltavat itse kertomaan asioista laajasti ja omin sanoin.

Oman teemahaastatteluni teemat keskittyivät suomalaisen ja muslimikulttuurin erosta johtuviin haastateltavien tunteisiin muuttamisesta lasten kanssa uuteen kulttuuriin, eroihin kasvatuksessa ja vanhemmuudessa, kotoutumiseen Suomessa, haasteisiin arjessa lasten kasvatukseen liittyen sekä asioihin, joihin pakolaistaustainen yksinhuoltajaäiti olisi tarvinnut apua heti Suomeen muutettuaan tai tarvitsee edelleen, lastenkasvatukseen liittyen. Näin ollen kaikki teemani keskittyivät selvittämään vastauksia tutkimuskysymyksiini, eli millaisia haasteita pakolaistaustaiset yksinhuoltajaäidit kohtaavat Suomessa ja kuinka Lahden maahanmuuttajapalveluiden sosiaaliohjaajat ja sosiaalityöntekijät pystyvät työssään tukemaan pakolaistaustaisia yksinhuoltajaäitejä kasvatuksellisten haasteiden keskellä nykyistä paremmin.

4.3 Tutkimuksen analyysi

Tutkimuksessa kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätöksien teko ovat tutkimuksen ydinasia. Analyysivaiheen avulla tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiin. Aineiston analysointi alkaa litteroinnilla, eli aineiston puhtaaksi kirjoittamisella. Litterointi voidaan tehdä koko kerätystä aineistosta tai valikoiden esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–222.) Tutkimuksen analysoinnissa käytin teemoittelua, sillä sen avulla pystyin jakamaan saatua materiaalia tiettyjen teemojen alle. Teemat nousivat teemahaastattelurungon pohjalta. Teemahaastattelussa saadusta tekstimassasta on ensin pyrittävä löytämään ja sen jälkeen eroteltava tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Teemoittelu on suositeltava analyysimenetelmä silloin, kun tutkimusongelma on käytännöllinen ongelma. Teemoittelun avulla tutkimusmateriaalista saadaan esille kokoelma erilaisia vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. (Eskola & Suoranta 2003, 174–179.)

Koska käytin haastatteluissa tulkkia, tuli myös haastatteluiden analysoinnissa miettiä miten analysoin haastatteluista saatuja aineistoja. Koska en osaa yhtään persian kieltä, en voinut analysoida haastatteluista

muuta kuin tulkin kautta kuulemani suomennoksen. Tulkin välityksellä tehtyjen haastattelujen analyysi voi tuottaa haasteita esimerkiksi kirjoittaessani suoria lainauksia opinnäytetyöhöni, minun piti luottaa siihen, että tulkki oli haastattelutilanteessa kääntänyt haastateltavien kommentit juuri niin kuin he ne sanoivat. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 42.)

4.4 Pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien haastattelut

Sain Lahden kaupungin sosiaalipalveluiden päättävältä henkilöltä tutkimusluvan haastattelujen pitämiseen. Tämä jälkeen kysyin Lahden maahanmuuttajapalveluiden tiloissa tulkin avulla viiden pakolaistaustaisen yksinhuoltajaäidin suostumusta haastatteluun. Varasin tulkkikeskuksesta tulkin haastattelutilanteisiin. Sain kaikilta naisilta suostumuksen haastattelujen nauhoitukseen. Monessa haastattelutilanteessa oli myös muita perheenjäseniä paikalla, yleensä samassa tilassa ottamassa osaa haastatteluun. Nauhoittamisen haasteita olivatkin ihmisten puhuminen toistensa päälle sekä astioiden kilinä keittiössä.

Taustaanistä huolimatta nauhoitukset oli helppo litteroida, vaikka muutama satunnainen tulkin sana jäi epäselväksi. Teemoittelin haastatteluiden sisällöt ennalta suunnittelemani teemojen mukaan. Tarkastin haastatteluja myös sillä ajatuksella, nouseeko niistä esille uusia teemoja, joita haastattelurungossa ei ollut. Uusi teemoja ei kuitenkaan löytynyt vaan haastattelut sijoittuivat ennalta suunniteltujen teemojen alle.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta metodikirjallisuudessa käsitellään yleensä reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta, eli kaksi tai useampi tutkija päätyy samanlaiseen tulokseen samassa tutkimuksessa. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. Validiteetti merkitsee siis kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta korostaa tutkijan

tarkka selostus siitä, mitä hän on tutkimuksessa tehnyt ja miten hän on päätenyt saatuihin tuloksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232.)

Tämän opinnäytetyön eri vaiheet, kuten teemahaastattelurungon muotoilu, haastateltavien hankinta, tulosten analysointi ja niiden esittäminen on kerrottu tarkasti luotettavuuden lisäämiseksi.

Tutkimusta arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena, jolloin sen sisäinen johdonmukaisuus, eli koherenssi painottuu. Vaikka seuraavat kohdat täytyisivätkin erillisinä tutkimusraportissa hyvin, niiden pitää olla johdonmukaisia. Näitä kohtia ovat muun muassa:

- tutkimuksen kohde ja tarkoitus eli mitä ollaan tutkimassa ja miksi
- aineistonkeruu eli miten keruu on tapahtunut toisaalta menetelmänä ja toisaalta tekniikkana sekä keräämiseen liittyneet erityispiirteet ja mahdolliset ongelmat
- tutkimuksen tiedonantajat eli millä perusteella heidät valittiin
- aineiston analyysi eli miten analysoitiin ja miten tuloksiin ja johtopäätöksiin tultiin
- tutkimuksen luotettavuus eli miksi tutkimus on eettisesti korkeatasoinen ja tutkimusraportti luotettava ja
- tutkimuksen raportointi eli miten aineisto on koottu ja analysoitu. (Tuomi 2007, 150–151.)

4.6 Tutkimuksen eettisyys

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat esimerkiksi seuraavat asiat:

- rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä.
- eettisesti kestävä tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmät: avoimuus, yksityiskohtainen raportointi
- tutkimuksessa lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen.

- perehtyneisyys: tutkimushenkilöille kerrotaan tutkimuksen kulusta. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–24.)

Käytännössä tutkimuksen tekoon liittyy monenlaisia eettisiä kysymyksiä, jotka on otettava huomioon jo tutkimusta laatiessa. Näitä asioita ovat esimerkiksi hyvät ja haastateltavan huomioon ottava käyttäytyminen koko tutkimusprosessin ajan, materiaalin käyttöön liittyvät eettiset asiat ja havaintojen eettisyys. Tutkimusta kirjoittaessa on otettava huomioon tiedonhankinnan eettisyys sekä opinnäytetyön tilaajan huomioiminen ja kunnioittaminen. Materiaalin käyttöön liittyviä eettisiä asioita ovat esimerkiksi se, etten anna ulkopuolisten kuulla äänitettyjä haastatteluja sekä se että poistan käytetyt materiaalit tutkimuksen päätyttyä.

Havaintojen eettisyys tarkoittaa sitä, että on eettisesti arveluttavaa käyttää sivukorvalla kuultuja asioita, sillä sellaiseen materiaaliin tutkimuslupa ei anna käyttöoikeutta. Sama koskee myös tiedonhankinnan etiikkaa. Haastateltavalla on vapaus poistua tilanteesta tai päättää haastattelu, se on osa itsemääräämisoikeutta. (Hirsjärvi ym. 2007, 23–27.)

Tässä opinnäytetyössä olen tarkoin vaalinut hyvän eettisen toiminnan periaatteita, rehellisyyttä, tarkkuutta ja huolellisuutta. Olen kohdellut haastateltavia kunnioittavasti ja tutkimuksella pyrin ajamaan heidän etujaan. Olen pitänyt tutkimusmateriaalin poissa ulkopuolisten silmistä ja olen hävittänyt tutkimusmateriaalin tutkimusraportin valmistuttua.

4.7 Tiedonhaun kuvaus

Tiedonhaussa on käytetty tietokantoja Eric, Ebsco, Melinda ja Arto. Olen käyttänyt tiedonhaussa myös Google scholaria. Asiasanat on tarkistettu Finto YSA- asiasanakannasta. Tutkimuksia etsiessä lähteiksi olen rajannut hakuun ainoastaan vertaisarvioidut tutkimukset. Hakusanoina on käytetty esimerkiksi sanoja: maahanmuuttaja, äiti, lapset, kasvatus, yksinhuoltaja, immigrant, asylum seeker, mother, mom, motherhood, child ja education. Tiedonhaussa suurena apuna on ollut RefWorks, johon saa tallennettua tietokannoista löydetyt mahdolliset lähteet.

Kävin informaation luona tiedonhakukliniikassa, josta sain hyödyllistä tietoa tiedonhakuun liittyen. Tiedonhakua on tehty myös manuaalisella haulla etsien mahdollisia aiheeseeni liittyviä tutkimuksia muista opinnäytetöistä ja tutkimuksista.

4.8 Tiedonantajien valinta ja aineiston keruu

Haastatteluun valitsin kaksi Suomessa pidempään asunutta ja kolme alle vuoden ajan Suomessa asunutta afgaaniäitiä. He kaikki ovat Lahden kaupungin maahanmuuttajapalveluiden asiakkaita ja apua haastateltavien valinnassa sain maahanmuuttajapalveluiden sosiaaliohjaajalta. Kvalitatiiviseen tutkimukseen viisi haastateltavaa on hyvä määrä, että ehdin myös haastattelujen jälkeen litteroida kaikki haastattelut. Tein tutkimuksen yhteistyössä Lahden maahanmuuttajapalveluiden kanssa.

5 HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli siis asiakaslähtöinen näkökanta siihen millaisia kasvatuksellisia vaikeuksia pakolaistaustainen yksinhuoltajaäiti kohtaa Suomeen tulon jälkeen ja ennen kaikkea, miten sosiaalialan työntekijä voisi olla paremmin tukemassa tätä kasvatuksellista tehtävää. Tässä luvussa esitellään teemahaastattelussa esille tulleita asioita kohta kohdalta haastattelurungon mukaisesti.

5.1 Tunteet uuteen maahan ja kulttuuriin muuttamisesta

Haastatteluista tuli esille, että suurimmalla osalla oli päällimmäisenä iloinen ja huojentunut olotila Suomeen pääsystä. Monella on myös pelkoa siitä, millainen uusi kulttuuri ja uusi maa on. Pelkoa luo myös kielitaidottomuus ja mahdollinen yksinäisyyden kohtaaminen.

Olin tosi iloinen, tuntui hyvältä päästä Suomeen.

Oli vähän pelkoa, varsinkin yksinäisyyden tunteesta ja kyllähän se lasten kanssa pelotti kun ei ollut yhteistä kieltä.

Huojentunut olo Suomeen pääsystä liittyi turvallisuuden tunteen kasvamiseen sekä sosiaalipalveluiden ja koulujen huolenpitoon lapsista.

Huojentunut, lasten kannalta, kun olin kuullut, että Euroopassa lapsista pidetään hyvää huolta. Se helpottaa aika paljon minun elämää, että vastuu pikkasen vähenee.

Täällä on turvallista, voi nukkua yönsä hyvin täällä.

5.2 Eroja kasvatuksessa ja vanhemmuudessa Suomen ja muslimikulttuurin välillä

Afganistanissa vastuu lapsen kasvatuksesta on vanhempien lisäksi suureksi osaksi myös isovanhemmilla ja muulla suvulla. Myös jokaisella perheenjäsenellä on oma roolinsa perheessä. Kasvatuksessa kuitenkin näkyi perhekohtaisuus haastateltavien välillä.

Isoäidin rooli kasvatuksessa on tosi tärkeä.

Lapsi on aika kiinni isoäidissä. Side perheeseen on niin tiukka.

Isällä on aika paljon uskontokasvatuksessa roolia.

Periaatteessa kaikki ovat perheessä samanarvoisia, mutta kuitenkin vanhimmalla lapsella on suurempi rooli. Jos minä kuolisin, vanhin lapsi olisi silloin vastuussa.

Nuorempien lasten täytyy totella vanhinta lasta.

Afganistanissa on täysin normaalia, että vanhemmat, isovanhemmat ja opettajat saavat lyödä lasta kasvatustarkoituksessa, mikäli lapsi on tehnyt jotain väärin. Suomessa lastensuojelulaki estää väkivaltaisuuksia lasta kohtaan.

Afganistanissa on normaalia jos äiti lyö, vetää hiuksista tai isä lyö päähän, se on täysin normaalia.

Opettajatkin saattaa lyödä kepillä käsille.

Tottakai täällä ei voi kasvattaa samalla lailla, ei voi lyödä tai mitään.

Suomessa opettajat kertoo lapsille, että jos joku lyö, pitää heti sanoa tai soittaa jollekin.

Haastatteluista tuli esille, että yleinen käsitys ja menettelytapa Afganistanissa on, että mies käy töissä ja pitää huolta perheestä ja nainen jää kotiin lasten kanssa. Naisella ei näin ollen ole mahdollista itse kouluttautua tai mennä töihin. Tähän on tosin tullut muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Isä käy töissä, äiti hoitaa kodin ja kasvattaa.

Tottakai on tapahtunut paljon muutoksia, ennen oli silleen että mies oli töissä ja toi kotiin leivän. Äiti oli kotona ja kasvatti lapset, lapset olivat äidin kanssa. Mutta nyt tilanne on vähän muuttunut, naisillakin mahdollisuus opiskella ja olla töissä.

On edelleen 60–70% sama kuin ennen mutta on tapahtunut muutoksia.

Yksi suurimmista haastatteluissa esille tulleista eroista on, että vanhempien erotilanteessa lasten huoltajuus menee automaattisesti isälle.

Naisella täytyy olla näyttöä siitä, että mies ei pidä lapsista huolta, jolloin huoltajuus voidaan antaa naiselle.

Jos vanhemmat eroavat, lapset kuuluvat isälle. Tämä on se syy miksi naiset kestää sitä miestä, menettää tavallaan elämänsä siinä.

Jos isä ei voi kasvattaa lasta, sitten nainen saa lapset.

Kaikissa haastatteluissa toistui sama eroavaisuus, että Afganistanissa kasvatus on vaikeaa ja elämä on vaikeaa, kun taas Suomessa elämä ja kasvatus on helppoa. Tämä johtui siitä, että Suomessa lapsista pidetään huolta. Varsinkin yksinhuoltajuuden haastateltavat kokivat todella haastavaksi Afganistanissa. Vaikeus johtuu siitä, ettei Afganistanissa ole samanlaista sosiaaliturvajärjestelmää kuin Suomessa, jonka vuoksi naisen pitäisi pystyä lasten kasvatukseen lisäksi käymään töissä pystyäkseen elättämään perheensä.

Erittäin vaikea siellä kasvattaa lasta jos eroaa tai mies kuolee. Taloudellinen tilanne menee niin tiukaksi.

Oli tosi vaikea kasvattaa kolmea lasta, täällä taas tuntuu niin helpolta.

Suomessa pidetään todella hyvin huolta lapsista.

On hyvä että lapset saa täällä koulussa huolenpitoa.

Lääkäriajtkin ovat ilmaisia.

Haastattelujen mukaan isovanhempien tärkeä rooli ja merkitys eivät häviä, vaikka perheenjäsenien välillä on pitkä välimatka.

Kyllä isovanhemmat vaikuttaa kasvatukseen edelleen vaikka ovat kaukana. He esim. sanovat Skypessä lapsille, oppikaa suomea, rukoilkaa ja totelkaa äitiä.

5.3 Kokemuksia kotoutumisesta

Tutkimuksessani tuli esille, että maahanmuuttajien kotoutumista yksilötasolla edistävät esimerkiksi sosiaalipalveluiden saatavuus, lasten

nopea pääsy kouluun, aikuisten pääsy suomenkielen kurssille sekä oman etnisen kulttuurin edustajat Suomessa.

Haastateltavien kokemukset kotoutumisesta ovat pääasiassa positiivisia, joihin on vaikuttanut sosiaalitoimiston apu. Laajaan kotimaansa perheyhteisöön tottuneet haastateltavat ikävöivät perhettä ja kokivat täällä usein yksinäisyyttä. Myös Suomen kylmä ilmasto koettiin kotoutumista haittaavaksi tekijäksi. Tässä oli myös eroja pidempään Suomessa asuneiden ja vasta Suomeen tulleiden välillä.

Ensimmäisenä tulee mieleen se miten valtio, piti meistä huolta eli tämä meidän toimisto.

Kotoutuminen oli vaikeaa yksinäisyyden takia.

Oli ikävä Afganistania. Täällä on yksinäistä ja tylsää.

Kylmä ilma oli aluksi kauhea.

Kieli on vaikea kun ei osaa.

Pidempään Suomessa asuneet olivat kotoutuneet paremmin vaikka yksinäisyys edelleen vaivasi.

Vanhin lapsi on saanut viikonlopuiksi töitä ja on käynyt tosi hyvin koulua, eli on kotiutunut tosi hyvin!

Suomenkielenkurssi edisti kotoutumista.

Perheiden sisällä näkyi myös eritahtinen kotoutuminen. Usein lapset, jotka ovat päässeet melkein heti kouluun Suomeen tultuaan, ovat myös kotoutuneet nopeammin.

Kyllä poika kotoutui nopeammin.

5.4 Haasteet arjessa lasten kasvatukseen liittyen

Haastattelujen mukaan osalla äideistä on ollut haasteita kasvatuksessa auktoriteettiin liittyen.

Välillä on tullut tilanteita, mihin isoäiti on puuttunut.

Välillä joo kun, tyttö ei tee sitä mitä käsketään. Yritän saada häntä siivoamaan huoneensa esim. niin että ostan hänelle jotain mitä hän haluaa siivoamisen jälkeen.

Monet nostivat esille uskontokasvatuksen vaikeuden Suomessa.

Lapset eivät rukoile enää. Täällä ei ole samanlaista tapaa käydä monta kertaa päivässä moskeijassa.

Kouluissa on omat uskonnon tunnit, mutta ei se ole sama asia.

Rukoilu on vain jäänyt lapsilla täällä. Minä yritän parhaani mukaan näyttää mallia.

5.5 Asiat, joihin olisi kaivannut alussa tai kaipaa edelleen lisää apua arjessa

Haastattelujen mukaan asioita joihin olisi alussa tai tarvitsisi nyt apua, on hyvin vähän. He ovat saaneet sosiaalitoimistosta kaiken tarvitsemansa avun, jonka takia avun tarpeet liittyvät lähinnä lasten harrastuksiin. Yhdestä haastattelusta tuli kuitenkin esille, että lasten koulutehtävien teossa apu olisi tarpeen.

Poika haluaisi harrastaa voimistelua ja saada polkupyörän.

En itse osaa auttaa poikaa koulutehtävissä, niin siihen tarvitsisin apua.

6 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli asiakaslähtöinen näkökanta siihen millaisia kasvatuksellisia vaikeuksia pakolaistaustainen yksinhuoltajaäiti kohtaa Suomeen tulon jälkeen ja ennen kaikkea, miten sosiaalialan työntekijä voisi olla paremmin tukemassa tätä kasvatuksellista tehtävää.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä halusin selvittää miltä naisista tuntui muutto uuteen maahan ja länsimaiseen kulttuuriin lasten kanssa. Tutkimuksen mukaan naisilla oli tietoa Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä ja länsimaisen kulttuurin hyväksytymmästä ajattelutavasta yksinhuoltajia kohtaan. Tämä näkyi vastauksissa siten, että naiset olivat onnellisia ja huojentuneita Suomeen pääsystä. Monessa haastattelussa ilo ja huojentuneisuus Suomeen muutosta tuli ensimmäisenä vastauksena, kun taas pelon tunteista he eivät saattaneet aluksi mainita mitään ilman jatkokysymystä. Kuitenkin erityisesti lapsien kanssa muuttaminen loi myös pelon tunteita, jotka liittyivät usein naisten läheisten pelotteluun esimerkiksi yksinäisyyden tunteesta tai siitä että naiselta otettaisiin lapset pois.

Toisessa ja kolmannessa tutkimuskysymyksessä selvitin suomalaisen ja muslimikulttuurin eroja kasvatuksessa ja vanhemmuudessa. Haastatteluluissa tuli esille hyvin pitkälti samoja asioita, mitä teoriaosiossa. Näitä asioita oli esimerkiksi isovanhempien suuri rooli kasvatuksessa (Martikainen & Tiilikainen 2008, 221), roolit perheessä (Jomppanen 2008, 30), väkivallan sallittu käyttö kasvatuksessa (Bergnehr 2016, 30), sekä se, että avioerossa lapset kuuluvat automaattisesti isälle, mikäli ei toisin määrätä (Räty 2002, 73). Isovanhempien suuri rooli kasvatuksessa on joissain perheissä ollut niinkin suuri, että lapset ovat mieltäneet isovanhemmat enemmän vanhemmikseen kuin omat vanhempansa. Rooleista perheessä äidit avasivat, että vanhimmalla lapsella on perheessä enemmän roolia kuin nuoremmilla sisaruksilla. Nuorempien sisarusten tuli totella vanhinta sisarusta.

Haastateltavat mainitsivat, että yksinhuoltajuus Afganistanissa oli vaikeaa, mutta tilanne helpottui Suomeen päästyä. Heidän mukaansa tähän

vaikuttaa eniten se että Suomi on hyvinvointivaltio, jossa on loistava sosiaaliturvajärjestelmä. Heidän mukaansa yksinhuoltajuuden vaikeus Afganistanissa johtui myös siitä, että se ei ollut kulttuurillisesti hyväksyttyä, minkä takia yksinhuoltajia halveksittiin. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 27, 56.)

Neljännessä tutkimuskysymyksessä tarkoituksena oli selvittää asioita, jotka helpottivat ja vaikeuttivat haastateltavien kotoutumista sekä selvittää, onko perheenjäsenten välillä ollut kotoutumisessa eritahtisuutta. Yleisiksi kotoutumista vaikeuttaviksi tekijöiksi haastateltavat mainitsivat kielen osaamattomuuden sekä yksinäisyyden tunteen. Helpottavia tekijöitä oli pääasiassa yksi, eli sosiaalitoimisto. Teoriaosuudessa mainitsin, että oma etninen ryhmä tukee kotoutumista. (Anttila & Rantala 2006, 10; Säävälä 2013, 116.) Haastatteluissa kuitenkin kävi ilmi, että haastateltavien naisten kokemukset etnisen ryhmän tuesta ovat vaihtelevat. Monet naisista tunsivat olevansa tottuneet hiljaisuuteen ja rauhaan keskittyä suomen kielen opintoihin, että lähinnä vaivaantui, jos joku oman etnisen ryhmän edustajista yhtäkkiä ilmestyy soittamaan ovikelloa. Yksi naisista sanoi haluavansa uudelleen naimisiin, mutta oman etnisen ryhmän edustajat eivät hyväksyisi sitä, sille se on koraanin mukaan väärin mennä avioeron jälkeen uudelleen naimisiin. Kuitenkin pari naista olivat iloisia oman etnisen ryhmän tuesta Suomessa.

Kotoutumisessa oli usein eritahtisuutta perheen sisällä. (Säävälä 2013, 117–118). Tämä sama tuli esille myös kaikissa haastatteluissa. Nuoret lapset ovat usein kotoutuneet aikuisia ja vanhimpia lapsia nopeammin. Tähän vaikuttavat lasten iät ja se, kuinka nopeasti lapsi pääsee kouluun ja kielikurssille. Aikuiset eivät aina pääse kielikurssille niin nopeasti kuin lapset, jolloin eritahtinen kotoutuminen korostuu.

Viidennessä tutkimuskysymyksessä otin selvää yksinhuoltajaäitien kohtaamista haasteista kasvatukseen liittyen. Kaikki edelliset tutkimuskysymykset tukivat ja viittasivat juuri tähän kysymykseen ja edellä mainituissa asioissa tuli esille monia asioita, jotka kuuluisivat myöskin tämän tutkimuskysymyksen alle, kuten, yksinäisyys, roolit perheessä, yms.

Lisäksi ylijäisy voi tuottaa haasteita, eli isovanhempien vaikutus lasten kasvatukseen on edelleen olemassa vaikka välimatka perheenjäsenien välillä on suuri. (Säävälä 2013, 114–115.) Niin kuin myös teoriaosuudessa esille tuli, isovanhempien merkitys kasvatuksessa on ollut usein suuri kotimaassa ja side isovanhempiin ja sukuun on ollut usein tiukka maahanmuuttajaperheen lapsilla. Lapset ovat saattaneet mieltää isovanhemmat enemmän vanhemmiksi, jonka takia lapsen oikeilla vanhemmilla, tässä tapauksessa äidillä, saattaa Suomessa olla auktoriteettiongelmaa kasvatuksessa. Auktoriteettiongelmaa voi lisätä myöskin Suomen tiukka lainsäädäntö. (Räty 2002, 113). Kotimaassaan maahanmuuttajilla on vakiintuneet kasvatuskäytännöt, joihin kuuluu esimerkiksi se, että heidän kotimaassaan lapsen lyöminen (Bergnehr 2016, 30.), tai vanha kunnan tukkapöly on sallittu. Suomessa taas maahanmuuttajat saattavat kohdata ongelman siinä, miten lasta ojentaa, jos lapsi ei tottele äitiä. (Räty 2002, 113). Tämä tuli esille myös haastatteluissa. Haastatteluissa huomasin, että ainoastaan Suomen tiukempi laki ei ole tähän asiaan syynä, vaan juurikin se, että lapsi on esimerkiksi 7 vuotta tottunut tiettyyn kasvatustyyliin ja Suomeen muuton jälkeen se osittain muuttuu. Myös lapsi huomaa tämän muutoksen ja saattaa käyttää sitä hyväkseen, jolloin lapsesta tulee tottelematon ja äiti ei tiedä miten lastaan ojentaa. Osa äideistä oli käyttänyt esimerkiksi lapsen lahjontaa saadakseen lapsi tottelemaan.

Teemahaastattelussa kysytyihin asioihin liittyen, kuten talouden ylläpidon haikkeuksiin tai vaikeuksiin terveydenhuollon palveluissa tai kouluissa haastateltavat eivät kokeneet minkäänlaisia ongelmia, sillä he saavat jokaiseen asiaan tukea sosiaalitoimistosta.

Kuudennessa eli viimeisessä tutkimuskysymyksessä selvitin asioita, joihin maahanmuuttaja yksinhuoltajaäidit olisivat kaivanneet heti Suomeen tultuaan tai kaipaavat edelleen tukea lasten kasvatukseen liittyen. Tähän kysymykseen oli vaikea saada vastausta, sillä kaikki haastateltavat kokivat saaneen Suomeen tultuaan ja saavat edelleen jokaiseen asiaan apua sosiaalitoimistosta. Pari äitiä toivoi lastensa saavan harrastuksen. Lisäksi tuli esille, että äidit tarvitsevat apua lastensa koulutehtävien läpi

käymiseen. Äitien on vaikea tai miltei mahdoton auttaa lapsiaan koulutehtävissä, sillä osa äideistä on luku- ja kirjoitustaidottomia sekä he eivät osaa suomenkieltä.

Tutkimustulosten perusteella maahanmuuttaja yksihuoltajaäitien kasvatukselliset haasteet keskittyvät mahdolliseen auktoriteettiongelmaan lasten kasvatuksessa. Lisäksi tutkimuksen avulla saatiin selville, että yksinhuoltajaäidit tarvitsevat arjessa apua lasten koulutehtävien läpikäymiseen ja tarkastamiseen. Tähän tulisi saada apua, jotta maahanmuuttaja yksinhuoltajaäitien lapset saisivat läksyt tehdyksi ja edistyisivät koulussa.

Tutkimustuloksissa esille tuli myös pakolaistaustaisten naisten yksinäisyys Suomessa. Jokaisessa haastattelussa tuli poikkeuksetta ilmi, että yksinäisyys Suomessa on yksi kotoutumista haittaava tekijä. Muita kotoutumista haittaavia tekijöitä oli esimerkiksi Suomen sää, joka on erittäin kylmä varsinkin henkilöille, jotka ovat muuttaneet Suomeen erittäin lämpimästä maasta.

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada asiakaslähtöinen näkökanta siihen millaisia kasvatuksellisia vaikeuksia maahanmuuttaja yksinhuoltajaäiti kohtaa Suomeen tulon jälkeen ja ennen kaikkea, miten sosiaalialan työntekijä voisi olla paremmin tukemassa tätä kasvatuksellista tehtävää. Teemahaastattelun valitseminen aineistonkeruumenetelmäksi oli hyvä valinta, sillä sen avulla sain paljon tietoa viideltä tiedonantajalta ja sain tutkimustehtäviini vastauksia. Tiedonantajat saivat kertoa näkemyksiään ja kokemuksiaan omasta näkökulmasta, mikä loi luotettavuutta.

Tutkimustuloksista kävi ilmi millaisia haasteita pakolaistaustaiset yksinhuoltajaäidit kohtaavat kasvatuksessaan Suomessa sekä mihin asioihin he kaipaavat arjessa enemmän apua mahdollisesti sosiaaliohjaajalta tai sosiaalityöntekijältä. Tutkimuksessa saatuja tuloksia voidaan hyödyntää yksinhuoltajien arkea ja kasvatustyötä helpottaen Lahden maahanmuuttajapalveluissa sekä muiden kohderyhmän kanssa työskentelevien tahojen keskuudessa.

Tutkimuksen perusteella haastattelemani maahanmuuttaja yksinhuoltajaäidit ovat erittäin tyytyväisiä saamaansa apuun ja palveluun Lahden maahanmuuttajapalveluilta, sekä muilta tahoilta, kuten terveydenhuollolta, jotka helpottavat heitä lasten kasvatuksessa ja hyvinvoinnissa.

7.1 Luotettavuuden arviointi

Ennen tutkimuksen tekemistä perehdyin aiheeseen liittyviin aiempimpiin tutkimuksiin, jotta sain viitekehyksestä monipuolisen. Viitekehyksen luomista vaikeutti se, että aiheesta suoranaisesti löytyi hyvin vähän aiempia tutkimuksia. Tämän takia jouduin ottamaan opinnäytetyöni teoreettiseen osioon myös materiaalia 2000- luvun alkupuolelta. Huolellisen taustatyön ansiosta tunsin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, mikä on tutkimukseni, myös tekemieni haastatteluiden luotettavuutta lisäävä tekijä. Teemahaastattelurungon ja tiedonantajien haastatteleminen

kannalta oli erittäin tärkeä tuntee aiheeseen liittyvää teoretietoa. Siihen perehtyminen ennen haastatteluja auttoi minua haastattelutilanteissa esittämään tiedonantajille tarkentavia kysymyksiä. Teoriatietoon perehtyminen auttoi minua myös tutkimuksessa saatujen tuloksien arvioinnissa. Lähdeviitteiden ulkomaalaisia lähteitä käytettäessä virhetulkintojen mahdollisuus on kuitenkin olemassa, koska suomensin itse vieraskieliset lähdetekstit.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että tekemäni tutkimus tuki muita aiheestani lukemia tutkimuksia. Tällöin tutkimuksessani toteutuu Kvalitatiivisen tutkimuksen neljä kriteeriä: vahvistettavuus, siirrettävyys, uskottavuus ja refleksiivisyys (Järvinen & Järvinen 2004, 140). Pakolaistaustaisten yksinhuoltajaäitien kasvatuksellisia haasteita on Suomessa tutkittu vain vähän, mutta omilla tutkimustuloksillani sain vahvistusta jo olemassa oleviin tutkimustuloksiin.

Teemahaastattelu tilanne on haastattelu, jossa haastattelun kulkua ohjaavat tutkimusteemat. Teemahaastatteluhaastattelu on avoin keskustelutilanne tiedoksiantajan kanssa, jossa haastattelun kulkua ohjaavat tutkimusteemat ja – kysymykset. (Järvinen & Järvinen 2004, 145–146.) Haastattellessani pakolaistaustaisia yksinhuoltajaäitejä käytin apunani apukysymyksiä tarpeen mukaan. Näillä kysymyksillä sain tarkennettua tietoa heidän lasten kasvatuskulttuuristaan ja kotoutumiseen liittyvistä kokemuksista Suomessa. Mielestäni osasin kysyä hyvin tarkentavia kysymyksiä ja jouduin kysymään niitä usein saadakseni mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta. En mielestäni kuitenkaan osannut haastattelutilanteessa reagoida kaikkiin saamiini vastauksiin, joihin jälkikäteen ajatellen olisin kaivannut tarkennusta. Kokemattomuuteni haastattelijana sekä tulkin käyttö tilanteessa saattaa olla yksi tutkimukseni luotettavuutta heikentävä tekijä.

Tutkimukseni luotettavuutta lisää se, että suurin osa pakolaistaustaisista yksinhuoltajaäideistä oli asunut Suomessa jo noin kolme vuotta ja heillä oli kokemusta suomalaisesta kasvatuskulttuurista sekä Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä. Kirjoitin tekstiin suoria lainauksia

yksinhuoltajaäitien haastatteluista tukemaan kuvailtua aineistoa. Tämä tukee tutkimuksessa saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä.

Opinnäytetyössäni olen tarkasti kuvannut tutkimusprosessin eri vaiheita. Tämän avulla myös ulkopuolinen lukija voi halutessaan toistaa saman tutkimuksen ja saada samanlaisia tuloksia kuin itse sain. Tämä tutkimuksessani saatujen tietojen siirrettävyys antaa tutkimukselle luotettavuutta.

LÄHTEET

Anttila, R. & Rantala, O. 2006. Sosiaalinen verkosto tukee maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuutta. *Siirtolaisuus*. Vol. 34, Iss. 1, 10–19.

Berry, J. 2006. Contexts of acculturation. Teoksessa Sam, D & Berry, J. 2006. *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge University Press, 27–40.

Bergnehr, D. 2016. Mothering for discipline and educational success: Welfare-reliant immigrant women talk about motherhood in Sweden. *Women's Studies International Forum*. Vol. 54, 29–37.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Vastapaino

Hirsjärvi, S. & Laurinen, L. 2004. *Lempeästi mutta lujasti. Suomalaisia sanontoja ja arkiuskomuksia kasvatuksesta*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13 painos. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15 painos. Helsinki: Tammi.

Hämeen-Anttila, J. 2004. *Islamin käsikirja*. Helsinki: Otava

Jomppanen, K. 2008. *Muslimit ja lasten kasvatusta: tarkastelussa Lähi-idästä ja Afrikasta Suomeen muuttaneiden ja syntyperäisten suomalaisten muslimien lasten kasvatusta*. Rovaniemi: Lapin yliopisto

Järvinen, P. & Järvinen, A. 2004. *Tutkimustyön metodeista*. Tampere: Opinpajan kirja.

Kotoutumislaki 2010. Laki kotoutumisen edistämisestä [viitattu 6.5.2016].

Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=piika&search%5Bpika%5D=maahanmuuttaja>

Kouros, K. & Villa, S. (toim.) 2004. Ihmisoikeudet ja islam. Helsinki: Like

Laakkonen, K. 2010. "Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä"

Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta

nykypäivänä. Pro gradu. Tampere: Tampereen yliopisto

Maahanmuuttovirasto 2016. Keskeisiä maahanmuuttoon liittyviä termejä.

[viitattu 6.4.2016]. Saatavissa:

http://www.migri.fi/medialle/sanasto#kiintiopakolainen_fi

Martikainen, T. & Tiilikainen, M.(toim.) 2008. Maahanmuuttajanaiset:

Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto

Pietilä, I. 2010. Intercultural Adaptation as a Dialogical Learning Process.

Motivational factors among the short-term and long-term migrants.

Tampereen Yliopisto [viitattu 20.5.2015]. Saatavissa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66616/978-951-44-8089-8.pdf?sequence=1>

Päijät-Hämeen maahanmuuttopoliittinen ohjelma. 2010–2015. [viitattu

14.2.2016] Saatavissa:

[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/95073F94099A793CC225778A00200ED7/\\$file/Maahanmuuttopoliittinen%20ohjelma%20240510lopullinen%20oversio.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/95073F94099A793CC225778A00200ED7/$file/Maahanmuuttopoliittinen%20ohjelma%20240510lopullinen%20oversio.pdf)

Raudaskoski, P. 2013. Kasvatus käsitteenä ja ongelmana. Helsinki:

Helsingin yliopisto. [viitattu 11.5.2016] Saatavissa:

<http://www.mv.helsinki.fi/home/praudask/artikkeliKTkasitteet.pdf>

Rautio, H. 2014. "Hyvä vanhempi pitää huolen myös itsestään." Hyvä

vanhemmuus lasten ja nuorten tulkitsemana. Pro gradu.

Yhteiskuntatieteiden ja aoppatieteiden tiedekunta. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: tammi

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [viitattu 13.5.2016] Saatavissa:

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saukkonen, P. 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Tutkimus maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta suomalaisella taiteen ja kulttuurin kentällä. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63–76.

Säävälä, M. 2013. Maahanmuutto perheilmionä. Teoksessa Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Toimittaneet Martikainen, T., Saukkonen, P. ja Säävälä, M. Helsinki: Gaudeamus cop. 2013, 101–122.

Tilastokeskus. 2016. [viitattu 4.2.2016]. Saatavissa:

http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi

Turtiainen, K. 2013. Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnissa. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 191–205.

LIITTEET

LIITE 1. Tutkimuslupa

LIITE 2. Teemahaastattelurunko

Asianumero	D/907/13.00.00.00/2016
Päätöslaji	Tutkimuslupa
Otsikko	Tutkimuslupa: Maahanmuuttaja-yksinhuoltajanaisten kasvatukselliset eroavaisuudet ja vaikeudet
Päätösperustelut	Jemina Karppanen on hakenut tutkimuslupaa AMK opinnäytetyötänsä varten. Tutkimuksen aiheena on maahanmuuttaja-yksinhuoltajanaisten kasvatukselliset eroavaisuudet ja vaikeudet.
Päätös	<p>Päätin myöntää Jemina Karppaselle tutkimusluvan hakemuksen mukaisesti.</p> <p>Tutkimuslupa edellyttää, että haastateltavien asiakkaiden tietosuojaan kiinnitetään erityinen huomio. Tutkimuksen on tilannut Lahden sosiaali- ja terveystoimialan hyvinvointipalvelujen maahanmuuttopalvelut. Maahanmuuttopalvelujen asiakkaiden asiakkuustietoja ei voi antaa tutkimuskäyttöön ilman asiakkaiden lupaa. Maahanmuuttopalveluissa henkilökunnan tulee kysyä asiakkailta suostumus tutkimushaastatteluun, jonka jälkeen asiakkaan yhteystiedot voidaan luovuttaa tutkimuksen tekijälle.</p> <p>Valmistunut opinnäytetyö toimitetaan tutkimuslupahakemuslomakkeessa ilmoitetun mukaisesti.</p>
Lisätietojen antaja	Sosiaalipalvelujen päällikkö Leila Kankainen, puh. 050 559 7985
Toimivallan peruste	Hallintosäntö YV 9.11.2015 § 12
Nähtävänäoloaika	02.03.2016
Nähtävänäolopaikka	Kirjaamo/Lahden kaupunki, Harjukatu 31
Muutoksenhaku	Oikaisuvaatimus
Saaja	Jemina Karppanen
Tiedoksi	Leila Kankainen, Anne Saloranta
Asiakirjat	Tutkimuslupahakemus
Liitteet	
Allekirjoitus	Ulla Sepponen Hyvinvointijohtaja

LIITE 2

Teemahaastattelurunko

Kysymykset:

- 1. Miltä sinusta tuntui muuttaa uuteen maahan?**
 - Lapsen kanssa
 - Vieras kulttuuri

- 2. Minkälaisia eroja on kasvatuksessa Suomessa ja Afganistanissa?**
 - Ketkä kasvattaa

- 3. Vanhemmuus Suomessa ja Afganistanissa**
 - Tehtävät
 - Ketkä toimii vanhempana
 - Roolit
 - yksinhuoltajuus
 - Ylirajaisuus, isovanhempien ja suvun vaikutus

- 4. Kotoutuminen**
 - Asiat, jotka helpottivat/vaikeuttivat kotoutumista
 - Eritahminen kotoutuminen perheenjäsenillä

- 5. Minkälaisia haasteita kohtasit arjessa lasten kasvatukseen liittyen?**
 - Talouden ylläpito, raha
 - Haasteet kodin ulkopuolella, terveydenhoito, koulu, harrastukset yms.
 - Haasteiden eroavaisuus juuri Suomeen tultuaan ja nyt jonkin aikaa Suomessa asuttuaan

- 6. Mihin asioihin olisit kaivannut tai kaipaat edelleen lisää tukea lasten kasvatuksessa?**
 - Kotona
 - Kodin ulkopuolella
 - Sosiaaliohjaajilta

